լութիւն կը յարուցանէր, և թշնամութիւնք օր աւուր վրայ կ'աւելնային։ Ես, կը զարմանամ՝ միայն Մխրամոյի սրտոտութեան և անյողդողդութեան վրայ՝ որով կը շարունակէ զպատերազմը։

Այցելութիւնէն երկու օր վերջը, ջերմէ բռնուեցայ. Տիլլոն և Մուրֆի քիչ վերջը նոյնն ունեցան։

Մեր առջին խումբ կազմող բեռնակիրքն մեկնած ըլլալով, անոնք զորս մեր հասնելու առեն վարձեցինք, որոց ստակն ամսական էր, մտածեցին թէ ժամանակն յարմար էր գործէ ետ կենալու, և կը պահանջէին որ երկու ամիս առաջ կանխիկ վճարուի իրենց։ Որչափ կրցայ, դէմ դրի. բայց տեսնալով թէ խմբովին դասալիք պիտի ըլլային մէկ ամիս մը կանխեցի. այնու հանդերձ յիսուն վաթսուն հոգի ընդունողներէն հաւատարիմ փախան։

Չարկ է ըսել թէ քիչ մը բարձր աստիճանի Արաբն, որչափ մեզի մարգասիրութիւն կը ցուցընէին, և ծառայութիւններ կ'ընէին, ստորակարգեալ վաճառականք ձեռքի տակէն ամեն կարելի եղած արգելք կը հանէին։ Ոչ միայն զմեր բեռնակիրքն ի դասալքութիւն կը հրապուրէին, այլ նաև իրենց կամացը դէմ հետերնին կ'առնուին։ Այս եղածներէն մէկն գիս չատ վշտացուց։ Մեր մարդիկներէն չատն, չետ բուակնապէս խմենուն, կարաւանի մը գլխոյն հանէն գացին որ ափսի մեկներ, և ինքը գիտէր որ անոնք մեր մարդիկն էին։

Ղրկեցի իմ մարդիկս փնտռելու. սակաւոնէն ընդունեցայ, թէ զանոնք չենք թողուր մինչև եսյանձն չառնու իրաքանչիւրին համար երեք տոփ վճարելու, պատրուակաւ որ առաջ իրենց այսպիսի խոստումն եղած էր։

Այսպիսի անիրաւութիւն մը չուզելով յանձն առնուլ, կառավարողին դիմեցի, որ պատճառն իմացաւ և հրամայեց որ բացկացնէրն չետս ուղարկուին ինչպէս որ տարած էին։

Բայց գործը լմնալէն առաջ դարձեալ ջերմ եկաւ վրաս, և Տիլլոն գործին վրայ ստոյգ տեղեկութիւն չունենալով, տակաւ կերպասը։ Երբ փախատեցաւ ջերմս, ցաւով իմացայ, որ ոչ միայն կորսուած էր կերպասն՝ այլ նաև զմարդիկն ալ չէին Քողուցած, մանաւանդ թէ վիզերն չուան անպրելով, հետերնին տարած էին։

Ետ սակաւուց, Մգեզպէն ղրկուած կարաւան մը, որ Ուկանգայի գլուխն էր, սըր Սամուէլ Պէքերի նամակ մը բերաւ Լիվինկսթոնի երեսագրով։ Մտածեցի թէ ներելի էր ինձի բանալ այս նամակը, որ ճանապարհորդին վրայ կրնար ինծի տեղեկութիւն տալ։ Ֆորդէ Ֆաղիքոյէ ուղղուած էր և սըր Սամուէլի Ֆապպա — Ռէկկայի (Գամրագի) հետ ունեցած պատերազմը կը յիշատակէր, որ Ունիորոյի գլխաւորն էր, յորում չատ մարդ կորսընցուցեր էր։ Մգեղա սըր Սամուէլի օգներ էր, և ասով դիւրութեամբ կրցեր էր յառաջ անցնիլ։

կը շարունակի.

Ազնիւ մնատագաց վաճառականութիւնք. — Մինչև Ամերիկայի գիւտը, ազնիւ մետաղաց չարժմունքը կը հասներ միլիարտ մը ֆր. այսինքն է, 700 միլիոն ֆր. ոսկեայ ի 1550է ց1848 ամում մ'եղաւ, որ եւս մինչև 44 միլիարտ, այսինքն է, 30 միլիարտ ոսկւոյ և 14 արծաթոյ։ Սկսկերիոյ, Գալիֆորնիոյ և Աւստրալիոյ ոսկեբերք հանքերը յայտնուեցին ետքը, հանուած ոսկւոյ քանակութիւնը չատ աւելի գերազանցեց քան զարծաթը, և այս այնչափ ճշմարիտ է, որ միայն վեց տարուան մէջ, 1846էն ց1852, ոսկւոյ բերքը 170 միլիարտ ֆրանքէն եղաւ ց300 միլիարտ, որ է երեքպատիկն։ Միայն 1878 տարին կը բերէր, ահաւորիս բոլոր հանքաց մէջ, 77 միլիարտ ֆր. գումարի։ Ամեն տարի 280 միլիոն գումարի ոսկի կը գործածուի. Գաղղիա կը գործածէ 70 միլիոն գումարի. Մեյացեալ Նահանգք, Սաորին Նահանգք, Գանատա և Աւստրալիա 60 միլիոնի. Ռուսաստան, Գերմանիա, Աւստրիա և Իտալիա 70 միլիոնի. և Անգղիա 6 միլիոն լիրա ստեռլինի (150 միլիոն ֆր.)։ Վերջի 20 տարիներու մէջ ոսկւոյ և արծաթոյ վաճառականութիւնը աւելցաւ 9 առ 100 Անգղիոյ համար, 164 Գաղղիոյ համար, 277 Գելճիոյ համար, 279 Ռուսաստանի համար, 215 Աւստրիոյ համար և 591 Իտալիոյ համար։

digitised by A.R.A.R.@